

ԺԱՄԱՆԱԿԱԿՈՒՑ ԴԵՊՔ

Բարեբաղ լինուոր ղ :

Քաղաքի Բանաստեղծը :

Քանի մը ամիս կայ որ գաղղիացի զինուոր մը ճամբորդն վրայ տասնորհինգ տարեկան տղու մը կը հանգիստի, որ վրան գլուխը պատռուած, և ուտելու հաց չունենալով ստակ կը մուրար : Զինուորը կը խղճայ տղուն վրայ, կը սկսի հեար խօսիլ ու այլ և այլ հարցմունքներ ընել : Կ'իմանայ որ երկայն ատենէ 'ի վեր ծնողացը երեսէն ընկեր է, ուտեղ մը չունի որ հոն կենայ, բոլոր օրը մուրալով կ'անցընէ, ու երկու ստակ ձեռք ձգելէն ետքը կ'երթայ իրիկունները փողոցի մը անկիւնը կը քնանայ ուրիշ մուրացկաններու քով : — Ուրիշ մը ըլլար նէ՝ ո՞ր գիտէ ինչպէս կը վաւերաբեր քովէն ան մուրացկան տղան, կամ թէ շատ շատ՝ երկու իրեք փող կուտար ձեռքը ու կը ճամբէր : Բայց ան զինուորը լաւ կը ճանչնայ եղեր իր քրիստոնէական պարտքերը : սիրտը կը շարժի, կը գծայ աւելի ան խեղճին հոգւոյն վրայ՝ քան թէ մարմնոյն : Տղան կ'առնէ քովը, իր ամսական թոշակէն անոր ալ բաժին կը հանէ, ու բարեսիրտ պառաւի մը քով կը տեղաւորէ, որպէս զի տղան գէշ մարդկանց ընկերութենէն ազատի, ու անոնց անպիտան խօսքերը լսելով բոլորովին չաւրուի : Բանը նայէ որ տղան գատարկութե վարժած ըլլալով կը փախչի կ'երթայ նորէն մուրալու : Բայց զինուորը չուսաճատիր : Կ'երթայ կը փնտրուէ կը գտնէ տղան : Ինչ ընէ որ անիկայ նորէն չփախչի : Լսեր է եղեր թէ սրբոյն Վիլհելմին Պաւլայեցւոյ ընկերութիւն կայ որ այսպիսի տղաք կը ժողովեն՝ կը կրթեն, մարդ կ'ընեն : անոնց կ'երթայ ու կ'աղաչէ որ օգնեն իրեն, ան տղան ազատեն իր խեղճութենէն : 800 ֆրանք ալ կուտայ ընկերութեանը՝ որ յանձն առնէ ան տղան կրթելու : Խեղճ զինուորին ունեցածը չունեցածը աս 800 ֆրանքն է եղեր : ան ալ ինչպէս ձեռք ձգեր է : Իր զինուորութեան կարգը լմնցընելէն ետքը՝ ան տղուն համար կ'երթայ նորէն զինուոր կը գրուի, ու կանխիկ կ'առնէ թուշակը : ան է եղեր տուածը :

Ընկերութիւնը տեսնելով զինուորի մը այսպիսի մեծ եռանդն ու սքանչելի ոգորմածութիւնը, սիրով յանձն առեր է անոր ազաւանքը, և առանց այնչափ ստակն ալ առնելու՝ ձեռք գրեր է տղուն վրայ : Հիմա երկու իրեք ամիս է որ տղան բոլորովին փոխուեր է, ու վրան մեծ յոյս կայ որ մարդ ըլլայ : Ան առաքելի զինուորին բարերարութիւնը աս միայն չէ : հապա շատ անգամ ուրիշ ընկերներուն տեղը ինքը պահապան կը կենայ, ու մէկուն մէկալին շատ ոգորմութիւն ալ կ'ընէ եղեր : Այսպիսի գեղեցիկ ու առաքելական գործքերը մեծ միջթարութիւն ու պատիւ են մեր ժամանակին : ուստի աս մեր օրագրի մէջ իրաւամբ պէտք է պատմուին, ինչպէս որ կը ջանանք :

ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 21^{ին} անցեալ տարի մեռաւ Քաղաքի Բանաստեղծը 76 տարեկան : Ասիկայ կատարինէ Բ. կայսրուհին օրերէն մնացած ետքի բանաստեղծն էր Ռուսաստանի մէջ, և հիմակուան խիստ երևելի ուսումնասիրողներէն մէկն էր : Տասնըվեց տարեկան ատենէն սկսաւ այլեայլ թատերական խաղեր շարագրել : Բայց իր անունը անմահացնող գրուածքը իր առականներն են, որոնց մէկ քանին մենք ալ թարգմանաբար գրինք օրագրին մէջ ու պիտի գնենք ալ : Այնչափ է բնագրին մէջ Քաղաքի առականներուն բնականութիւնը, պարզութիւնը, ճկուն ուժը, և միանգամայն զուարճախօսութիւնը՝ որ Գաղղիացւոյ լաֆոնթէն առականօսին շատ կողմանէ կը հաւասարի, ու երբեմն անկէ ալ վեր կ'անցնի : Ռուսները մասնաւոր կերպով սէր ու համարում ունին իրեն առականներուն վրայ նաև անոր համար՝ որ անոնց մէջ ընդհանրապէս մեր գարուն և մանաւանդ իր հայրենակցաց պակասութիւնները սուր՝ բայց անոյշ կատակով մը գուրս կը հանէ ու կը խրատէ : Գրեթէ ամէն ուսումնական ուսման բերնուց սորված է Քաղաքի ու առականները : ուստի շատ անգամ կը պատահէ որ կենցաղակցութեան մէջ իր առջևը իր առականները կը զուրցնին : Բայց որովհետեւ ինքը ամենապարզ մարդ էր, ու բանաստեղծական փառաց ծուխովը ոչ երբեք կը գինովուար, անոր համար պիտի ու անտարբեր կերպով մը կեցած մոտիկ կ'ընէր իր առականները : և թէ որ մէկը զինքը առաջուց չճանչնար՝ անկարելի էր որ ան միջոցին իմանար թէ ան առականն հեղինակը ասիկայ է : Մէկ խօսքով՝ Քաղաքի ալ աշխարհիս վրայ երբեմն երբեմն երեցած եղական մարդիկներէն մէկն է : Իրեն առականներուն մէկ մասը թարգմանուած են նաև անգղիարէն, գերմաներէն ու գաղղիարէն : Բայց ասոնք բնագրին գեղեցկութիւնը չունին :

Ապագային ընկերութիւն :

ԱՆԳԵՆՆԵՐԻ Մէջ կրնայ ըսուիլ թէ ամէն բարեպաշտական գործքերէն վեր սեպուած է՝ ձրի Արտուածաշունչ բաժնիքը որ և իցէ ազգի ու մարդու : Աս բանիս փնտնելուն վրայ խօսելու տեղը չէ հոս, բայց թէ որչափ անպատուութեան պատճառ է անիկայ Արտուածաշունչին, հետագայ դիպուածէն ալ կ'իմացուի : — Մօտ ատեններս Ամերիկայի գատարներէն մէկուն առջևը տեղացի սեւերէն մէկը կը բերեն որ գատարտանի մը վկայ ըլլայ : Կըհարցնէ գատարըր սեւին թէ « Կարդալ գիտե՞ս » : — « Բիշ մը, կ'ըսէ սեւը : — Ուրեմն աս գիրքը կը ճանչնաս » : Ըսելով գատարըր աստուածաշունչ մը կըցուցնէ սեւին որ վրան երգում ընէ : Անիկայ ալ ինչ պատասխան տայ : « Հապա, կը ճանչնամ կ'ըսէ : Էս ամէն օր ասոր նման գրքի մը վրայ կը սրեմ իմ ածելիս » :